

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การจัดการโซ่อุปทานมะม่วงของเกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต
อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง
ชื่อและนามสกุล นางสาวณัฐวรรณ ขวงเกตุ
แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ
2. อาจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2560

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

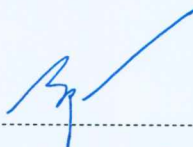
..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณี ต่างวิวัฒน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พลสรานู สราญรมย์)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วิชย์)

๓-๗

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการโซ่อุปทานมะม่วงของกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต อำเภอสามโก้

จังหวัดอ่างทอง

ผู้วิจัย นางสาวณัฐวรรณ ขวเขตต์ รหัสนักศึกษา 2589001037

ปริญญา เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)

อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2) อาจารย์ ดร. พลสรายุ สราญรัมย์

ปีการศึกษา 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) การจัดการโซ่อุปทานมะม่วงของกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต (3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะม่วงของกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต และ (4) แนวทางการส่งเสริมการจัดการโซ่อุปทานมะม่วงของเกษตรกร

ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรสมาชิกกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง จำนวน 57 ราย และคณะกรรมการ จำนวน 7 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และการจัดเวทีชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต มีอายุเฉลี่ย 52.67 ปี ประสบการณ์ในการปลูกมะม่วงเฉลี่ย 11.91 ปี มีพื้นที่ปลูกมะม่วงเฉลี่ย 10.54 ไร่ ผลผลิตมะม่วงเฉลี่ย 1,957.93 กิโลกรัมต่อไร่ รายได้จากการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 64,636.93 บาทต่อไร่ และรายจ่ายจากการผลิตมะม่วงเฉลี่ย 17,985.70 บาทต่อไร่ (2) ในการจัดการโซ่อุปทานมะม่วง เกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วงส่วนมาก มีการจัดการโซ่อุปทานมะม่วงในต้นน้ำและกลางน้ำ ในกิจกรรมเลือกปัจจัยการผลิต จัดการกระบวนการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว รวมไปถึงการตรวจรับรองคุณภาพ ซึ่งเกษตรกรจำเป็นต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด เนื่องจากอยู่ในข้อกำหนดของการผลิตมะม่วงส่งออก ส่วนการจัดการโซ่อุปทานปลายน้ำเกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วงส่วนมากไม่ได้ดำเนินการในบางประเด็น โดยมีบริษัทเอกชนเข้ามาดำเนินการ (3) เกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วง ทั้งหมดมีปัญหาในเรื่องคุณภาพผลผลิตไม่ได้ตามมาตรฐานการส่งออก รองลงมามีปัญหาในเรื่องขาดแคลนปุ๋ยและสารกำจัดวัชพืช ขาดเงินทุน และกระบวนการผลิตมะม่วงส่งออกมีความยุ่งยาก จึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ในเรื่องของการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการส่งออก การลดต้นทุนการผลิต รวมไปถึงส่งเสริมให้เกษตรกรซื้อปัจจัยการผลิตแบบรวมกันซื้อ นอกจากนี้ (4) เกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วงได้รับการส่งเสริมการปลูกมะม่วงจากหน่วยงานราชการ บริษัทเอกชน และจากผู้นำกลุ่ม ใช้วิธีการส่งเสริมที่เป็นการเรียนรู้แบบกลุ่ม โดยเรียนรู้ในประเด็นกระบวนการผลิตมะม่วงตามมาตรฐานการส่งออก การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และขั้นตอนการส่งออก และยังมีความต้องการการส่งเสริมในเรื่องดังกล่าว นอกจากนี้ยังต้องการการส่งเสริมในเรื่องการลดต้นทุนการผลิต และการซื้อปัจจัยการผลิตแบบรวมกันซื้อ

คำสำคัญ โซ่อุปทานมะม่วง กลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต จังหวัดอ่างทอง

Thesis title: Supply Chain Management of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group in Samko District of Ang Thong Province

Researcher: Miss Nattiwan Yuangket; **ID:** 2589001037;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr.Benchamas Yooprasert, Associate Professor; (2) Dr. Ponsaran Saranrom;

Academic year: 2017

Abstract

The objectives of this research were to study (1) socio-economic conditions of farmers, (2) mango supply chain management of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group, (3) problems and suggestion regarding the mango supply chain management of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group, and (4) the guideline in promoting mango supply chain management of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group.

The study population was 57 members and 7 committees of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group in Samko District, Ang Thong Province. Data were collected by using interviewed forum and community forum, and analyzed by using statistical methods such as frequency, percentage, mean, maximum value, minimum value, and standard deviation.

The results of the study were showed that (1) an average age of farmers in Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group was 52.67 years with the average experience in growing mango of 11.91 years. An average area for producing mangos was 10.54 Rai (1 Rai = 1,600 square meters) with the average mango produce of 1,957.93 kilogram/Rai. The average income from mango production was 64,636.93 Baht/Rai and the average cost of producing mango was 17,985.70 Baht/Rai. (2) In order to manage the mango supply chain, most of the members of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group implemented the upstream and middle stream supply chain management in activities of choosing the means of productions, production process, postharvest management along with quality assessment which the farmers should follow strictly adhering to the regulations of mango production for export. For the downstream supply management, the Mango Export Group did not implement in some aspects themselves and chose to utilize private companies to work on behalf of them. (3) All of the members of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group shared the main problem of having low quality products which did not meet the export standards. Another problem was lack of fertilizer and insecticide, insufficient funding, and complication of mango export process. Hence, the suggestion to related parties was to provide more support in terms of knowledge and suggestions about standardized mango production for export, method to lower the costs of production along with encouraging farmers to collectively purchase the means of production. Furthermore (4) the members of Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group received the promotion to grow mangos from government agencies, private entities and group leaders by using a group learning method, studying topics such as mango production process in accordance with export standard, post-harvest management and the export procedures, they would like to have further support about these topics. Moreover, they would like to have the extension on how to lower the production cost and the collective purchasing of production supplies.

Keywords: Mango supply chain, Mongkhhol Thamnimit Mango Export Group, Ang Thong Province

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ผู้วิจัยได้รับความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก
รองศาสตราจารย์ ดร.ภรณ์ ต่างวิวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์
ดร.เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ ดร. พลสรณ สุรณมย์ อาจารย์ที่
ปรึกษาร่วม จากสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ให้
คำแนะนำและแนวคิดต่างๆ ในการทำวิจัย มีความตั้งใจจริงในการติดตามและให้คำแนะนำ รวมทั้ง
ตรวจและแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จสมบูรณ์ พร้อมทั้งให้กำลังใจตลอด
การทำการศึกษา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอสามโก้ และเจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดอ่างทอง ที่ให้
ความช่วยเหลือในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรที่ใช้ศึกษาวิจัย

ขอขอบคุณ พี่ๆน้องๆ นักศึกษาปริญญาโทแขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตรทุกท่านที่คอย
กำลังใจ ให้ความช่วยเหลือในการศึกษาเล่าเรียน และการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ คุณแม่ พี่สาว ที่คอยให้กำลังใจและสนับสนุนทุนในการทำ
วิจัย ทำให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและไม่ท้อแท้ในการศึกษา งานวิจัยจึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ณัฐวรรณ ขวงเกตุ

พฤศจิกายน 2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
สภาพทั่วไปของกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง	7
แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานมะม่วง	8
การจัดการโซ่อุปทานมะม่วงระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	9
แนวความคิดส่งเสริมการเกษตร	30
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	38
ประชากร	38
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	38
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วง	43
มงคลธรรมนิมิต อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง	
ตอนที่ 2 การจัดการโซ่อุปทานมะม่วงของเกษตรกรกลุ่มส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต 50	
อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง	
ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานของเกษตรกรกลุ่ม	63
ส่งออกมะม่วงมงคลธรรมนิมิต อำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง	
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	68
สรุปการวิจัย	68
อภิปรายผล	74
ข้อเสนอแนะ	82
บรรณานุกรม	84
ภาคผนวก	88
แบบสัมภาษณ์	89
ประวัติผู้วิจัย	98

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1	การจัดการห่วงโซ่อุปทานมะม่วง คั้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ..... 10
ตารางที่ 2.2	วิธีปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตั้งแต่แปลงปลูกถึงตลาดปลายทาง..... 18
ตารางที่ 2.3	ข้อกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการตรวจประเมินที่ใช้ในการตรวจรับรอง 23
	ฟาร์ม GAP ทั้ง 3 ระดับ
ตารางที่ 4.1	เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา และการมีตำแหน่งทางสังคม..... 44
ตารางที่ 4.2	ประสบการณ์การปลูกมะม่วง และการได้รับการฝึกอบรมด้านการปลูกมะม่วง... 46
ตารางที่ 4.3	จำนวนแรงงานในครัวเรือน จำนวนแรงงานนอกครัวเรือน ลักษณะพื้นที่ ถือครองทางการเกษตร และพื้นที่ปลูกมะม่วง..... 46
ตารางที่ 4.4	ผลผลิตมะม่วง รายได้จากการผลิตมะม่วง และรายจ่ายจากการผลิตมะม่วง..... 48
ตารางที่ 4.5	การจัดการห่วงโซ่อุปทานมะม่วง คั้นน้ำ การได้มาซึ่งปัจจัยการผลิต การเตรียมพื้นที่ปลูก การเลือกใช้พันธุ์มะม่วง และการเลือกใช้น้ำ..... 50
ตารางที่ 4.6	การจัดการห่วงโซ่อุปทานมะม่วง กลางน้ำ การจัดกระบวนการผลิต การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว และการตรวจรับรองคุณภาพ..... 54
ตารางที่ 4.7	การจัดการห่วงโซ่อุปทานมะม่วง ปลายน้ำ การสร้างมูลค่าเพิ่ม การตลาด การจัดการโลจิสติกส์และการส่งออกต่างประเทศ..... 59
ตารางที่ 4.8	ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานมะม่วง..... 63
ตารางที่ 4.9	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการห่วงโซ่อุปทานมะม่วง..... 66

ญ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 แบบจำลองกรอบแนวคิดการวิจัย 4

